

**IMPACTUL TEHNOLOGIILOR INOVATIVE
ÎN PLAN PSIHOLÓGIC ȘI EDUCAȚIONAL
ASUPRA ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE**

**THE PSYCHOLOGICAL AND EDUCATIONAL IMPACT
OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES
ON STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS**

TOMA Mihaela

Universitatea de Stat din Moldova, doctorandă, ROMÂNIA

E-mail: tmihaela86@yahoo.com

ORCHID iD: 0000-0002-9912-6089

CZU: 376.091:004

DOI: 10.46727/c.cv-2023.p258-264

Abstract

In the family environment, the education of the child begins from an early age, by the family members, and his exposure or access to modern IT means can have an educational role, but at the same time, it can also generate negative effects, in the case of their use over a long period. Within the instructional-educational, therapeutic, recuperative process and the inclusion of students with special educational requirements in mass education institutions, innovative technologies play a very important role, having a major impact on an educational and personal level, on a psychological level. At the level of the mass education institution, the principles that are the basis of the inclusion process of all the beneficiaries schooled in the respective units, especially the students with special needs, must be promoted and respected, with regard to access and participation in a quality education and development, on all levels, as well as providing equal opportunities for everyone. That is why it is essential to build a solid partnership between the teaching staff-students and parents, but also the involvement of other members of the local community, as well as the formation of a team and effective collaboration between all the teaching staff at the school level, in order to prevent the phenomenon of cyberbullying on the students.

***Keywords:** students with special educational requirements, impact, innovative technologies.*

Rezumat

În mediul familial, încă de timpuriu începe educarea copilului, de către membrii familiei, iar expunerea lui sau accesul la mijloace informatice moderne poate avea un rol educativ, dar în același timp poate genera și efecte negative, în cazul folosirii lor pe o perioadă îndelungată de timp. În cadrul procesului instructiv-educativ, terapeutic, recuperator și al incluziunii elevilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile din învățământul de masă un rol foarte important îl ocupă tehnologiile inovative, având un impact major în plan educațional și personal, la nivel psihologic. La nivelul instituției de învățământul de masă trebuie să le fie promovate și respectate principiile care stau la baza procesului de incluziune al tuturor beneficiarilor școlarizați în unitățile respective, mai ales al elevilor cu nevoi speciale, cu privire la accesul și participarea la o educație de calitate și dezvoltare, pe toate planurile, cât și oferirea de șanse egale pentru fiecare în parte. De aceea, este

esențial să se construiască un parteneriat solid între cadrele didactice-elevi și părinți, dar și implicarea altor membri din comunitatea locală, precum și formarea unei echipe și colaborarea eficientă între toate cadrele didactice la nivelul școlii, în vederea prevenirii fenomenului de cyberbullying asupra elevilor.

Cuvinte-cheie: elevi cu cerințe educaționale speciale, impact, tehnologii inovative.

Introducere

În ultima perioadă de timp, tehnologia informației este din ce în ce mai răspândită în societatea contemporană, înregistrând o evoluție rapidă în modernizare și inovație, fiind utilizate tot mai frecvent în procesul de predare-învățare-evaluare, atât de către elevi, cât și de cadre didactice mijloacele multimedia, cum ar fi: calculatorul/laptopul, videoproiectorul, tableta, tabla interactivă, activități educative desfășurate în laboratorul de informatică sau în sala de clasă, deoarece facilitează însușirea informațiilor de către elevi într-un mod mai simplificat, care vor fi memorate pentru o perioadă îndelungată, prin suport vizual și intuitiv, adaptate gradului de înțelegere al elevilor cu cerințe educaționale speciale, în raport cu necesitățile lor, precum și cu caracteristicile sale individuale specifice dizabilității.

În cazul elevilor cu diferite deficiențe, în funcție de tipul și de gradul dizabilităților este necesară observarea trăsăturilor psiho-individuale, în vederea deciderii asupra asigurării și utilității folosirii mijloacelor multimedia, modul în care pot fi modificate conform nevoilor lor, facilitând obținerea unor rezultate vizibile, pentru a ajuta la formarea sau dezvoltarea abilităților, în vederea transformării lor în competențe digitale, fiindu-le foarte folositoare atât în viața cotidiană, cât și pe viitor, pentru o integrare eficientă din punct de vedere socio-profesional.

1. Digitalizarea procesului educațional

Astfel, pentru a le putea insufla elevilor curiozitatea de a descoperi lumea virtuală, facilitând învățarea prin intermediul tehnologiilor moderne și maniera de a evita să devină victime ale hărțuitorilor online, în cadrul fenomenului de cyberbullying, cadrele didactice au nevoie de formare profesională continuă, în domeniul tehnologiei informației, pentru a putea transfera elevilor în practica didactică, noi metode, resurse educaționale deschise, de a crea fișe de lucru, de evaluare, teste online, prin intermediul unor platforme educaționale, introducerea unor jocuri adaptate pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, în cadrul procesului instructiv-educativ [5, p.25].

1.1. Competențe digitale

În matricea ciclică a Etapelor în formarea competențelor digitale (Fig.1) este expus grafic, procesul care trebuie să se desfășoare în instituțiile din învățământ, pentru toate cadrele didactice, în vederea identificării nevoilor de perfecționare și dobândire a unui set de competențe digitale, într-o anumită perioadă de timp, în vederea asimilării unor achiziții teoretice despre folosirea calculatorului/laptopului, familiarizarea cu platforme educaționale, introducerea unor jocuri educative adaptate pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, prin intermediul tablei interactive.

În cadrul demersului educativ se pune accent, în special, pe formarea și/sau dezvoltarea abilităților de comunicare, de citit-scriș, în limba maternă, prin valorificarea potențialului de care

dispune fiecare copil în parte, în limita permisă de tipul și gradul dizabilității, prin intermediul cărților și al caietelor, în mod tradițional, prin răsfoierea și citirea unor cărți, în special descoperirea unor povești, poezii, realizarea unor scurte rezumate a poveștilor făcute de ei oral, le vor scrie și pe caiete. Corelându-se cu educația digitală, cu ajutorul unei table interactive, elevii cu dizabilități vor putea dispune de mai mult material intuitiv, esențial pentru asimilarea și înțelegerea informațiilor teoretice transmise de către cadrul didactic, precum și facilitarea accesului și rezolvării unor fișe de lucru în format electronic, benefică pentru elevii care au probleme de motricitate și nu pot ține un creion în mână. În acest sens, pe anumite platforme/programe specializate, cadrele didactice care au participat la cursuri de formare în domeniul informaticii, ele pot transfera achizițiile lor, în educația elevilor cu dizabilități, beneficiind de educație digitalizată atât de frecvent utilizată în școlile din România, competențele digitale pe care le vor dobândi le vor fi de folos atât în viața cotidiană curentă, cât și pentru o viitoare integrare socio-profesională pe piața muncii.

Astfel, alternarea activităților indoor, în interiorul școlii, în sala de clasă, cât și outdoor, în afara școlii, în mediul extrașcolar este foarte benefică pentru educația elevilor cu dizabilități, întrucât vor reuși să asimileze cu ajutorul cărților, a tablei interactive, mai exact a funcțiilor acesteia, care vor permite îmbunătățirea demersului educațional, atât a elevilor care sunt în sala de clasă, cât și a elevilor școlarizați la domiciliu, cărorora starea de sănătate nu le permite deplasarea și participarea alături de ceilalți colegi, la cursuri, întrucât, în acest mod va putea fi posibilă și conectarea online a acestora și participarea lor alături de ceilalți elevi și vor putea lucra în același timp cu ei.

De asemenea, acestei nevoi se asociază și lipsa de socializare, comunicare, formarea unor relații de prietenie, învățarea alături de alți elevi tipici, fără dizabilități, din învățământul de masă, cu care să interacționeze și să redescopere plăcerea de a citi, deoarece majoritatea copiilor, din ziua de astăzi, le-a scăzut dorința de cunoaștere, de explorare a mediului înconjurător, de lectură, de a răsfoi a carte, de a se lăsa cuprinși de misterul unei povești, iar elevii noștri cu dizabilități au nevoie de toate acestea, inclusiv de manifestarea unor atitudini de acceptare, toleranță, empatie, ajutor din partea membrilor comunității pentru a li se diminua sentimentul de inferioritate față de ceilalți și de a se simți utili și că li se acordă șansa de a demonstra că și ei pot, în ritmul și după propriile puteri, contribuind la o integrare eficientă în societate.

Unii dintre elevi cu cerințe educaționale special se pot exprima doar prin intermediul mijloacelor multimedia, deoarece acolo găsesc ei un refugiu, se pot detașa de problemele cu care se confruntă, ori își transmit stările în mediul virtual, pot fi cine vor ei, își pot masca frustrarea, se pot simți egali cu ceilalți și pot forma relații de prietenie și pot comunica mai ușor cu alte persoane apropiate și cunoscute de ei.

Activitățile mixte sunt necesare în actul predării și învățării, elevii cu cerințe educaționale speciale ajung să opereze cu obiecte reale, similare celor de pe monitorul calculatorului. Nevoia de explorare, cunoaștere a mediului înconjurător prin atingere, prin mângâierea unui animal, mirosirea unei flori, descoperirea de locuri noi și de ființe, interacțiunea și socializarea cu alte persoane necunoscute, socializarea, sentimentul de apartenență la un grup, prin dezvoltarea spiritului de echipă, adaptarea în locuri noi, este extrem de benefică în actul educațional al elevilor cu dizabilități [1, p.143,150].

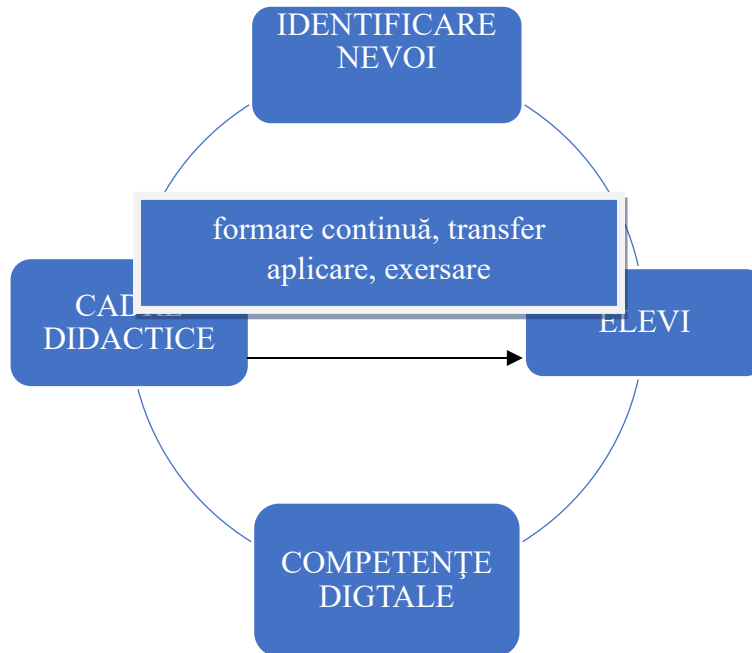

Figura 1. Etapele în formarea competențelor digitale

1.2. Colaborarea la nivelul școlii și parteneriatul cu familia și comunitatea locală

La nivelul instituțiilor de învățământ este necesară colaborarea dintre conducerea unităților și cadre didactice, precum și între cadrele didactice din școală și alți specialiști din exterior, membri din comunitatea locală, în vederea formării unui parteneriat activ, pentru a veni în ajutorul elevilor cu cerințe educaționale, pentru a favoriza incluziunea acestora în învățământul de masă și integrarea lor socială, în comunitate (Fig.2). Asigurarea acestor elevi atât în mediul familial, educațional, cât și social a mijloacelor multimedia utile pentru ei, prin intermediul cărora să poată învăța mai ușor, obținând o îmbunătățire a performanțelor școlare. De aceea, este foarte important calitatea tehnologiei, nivelul de adaptare al acesteia în funcție de nevoile utilizatorilor, intervalul de timp petrecut în față unui monitor, informațiile furnizate prin intermediul acestor mijloace, precum și persoanele cu care intră în contact în mediul virtual. O implicare eficientă din partea tuturor actorilor menționați va conduce la o schimbare a atitudinilor față de copiii cu cerințe educaționale și față de procesul lor de incluziune alături de elevii tipici, în învățământul de masă [4,p.63].

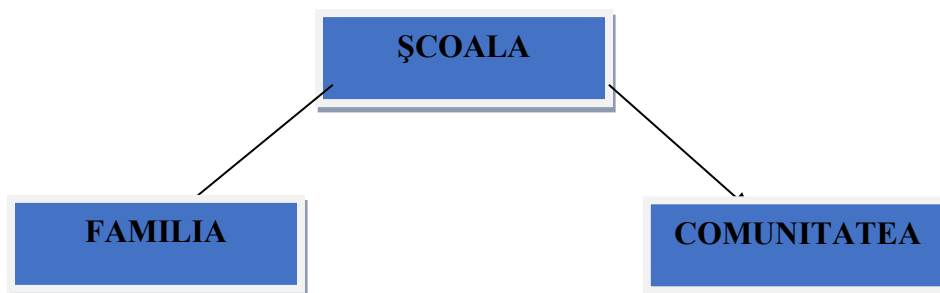

Figura 2. Parteneriatul și colaborarea dintre școală-familie-comunitate

2. Impactul tehnologiilor inovative

Impactul tehnologiilor moderne asupra elevilor cu cerințe educaționale speciale poate genera efecte pozitive, dar în același timp, în funcție de anumiți factori perturbatori pot avea și efecte negative asupra acestora, atât în plan educațional, cât și psihologic.

Astfel, prin intermediul tehnologiilor moderne și inovative elevii au acces mai ușor la diferite tipuri de informații din diverse domenii, dar trebuie ghidați de către adulți, persoane specializate, în legătură cu selectarea acestora, pentru a-și îndeplini scopul educativ și utilitatea, precum și perioada de timp zilnică în care le pot utiliza atât la școală, cât și acasă [3, p.58,79].

Tabelul 1. Avantajele și dezavantajele folosirii tehnologiilor moderne în mediul școlar, familial și social

Medii de viață	Avantaje	Dezavantaje
Mediul școlar	<ul style="list-style-type: none"> -concentrare și receptivitate sporită în asimilarea informațiilor; -interes crescut pentru activitățile școlare; -crearea unui portofoliu electronic cu fișe de lucru, teste, prezentări Power Point și altele; -introducerea unor jocuri online adaptate pentru elevii cu cerințe educaționale speciale; -formarea și dezvoltarea competențelor digitale; -facilitează învățarea la distanță, pentru elevii nedepasabili; -nivel înalt de aspirații în plan personal; -poate crește motivație intrinsecă pentru învățare; -dezvoltă abilitatea de a a-și exprima propria opinie; -antrenarea perseverenței; -nivel înalt al achizițiilor educative; -dezvoltă spiritul investigativ; -efectuează transferuri interdisciplinare; -în activitățile școlare se bazează pe intuiție și pe observație; -ritm accelerat de învățare; -amplifică curiozitatea la nivel cognitiv; -antrenează și exersează mai mult lucrul independent și luarea inițiativei și a unor decizii în unele situații; 	<ul style="list-style-type: none"> -elevii cu cerințe educaționale speciale au tendința de autoizolare; -intervine sentimentul de inferioritate față de ceilalți; -necesită stimulare permanentă din partea altor persoane pentru menținerea interesului și a motivației pentru învățare; -neîncredere în sine; -intervine dependența de mijloacele multimedia, fiind utilizate și în scop non-educativ, în cazul activităților la clasă în momentul în care se folosesc prea mult tehnologiile moderne și nu este alternată cu predarea tradițională;

Educația din perspectiva conceptului clasei viitorului

	-antrenarea continuă a gândirii critice;	
Mediul familial	<p>-mod de comunicare cu copii, în cazul în care nu sunt acasă și află unde sunt în acel moment și în ce anturaj;</p> <p>-facilitează comunicarea cu personalul școlii și cu părinții colegilor de clasă;</p> <p>-</p> <p>apartenența la un grup minoritar rasial/etnic;</p> <p>-provin din familii monoparentale;</p> <p>-venituri financiare mici;</p> <p>-nivelul mediu de educație al părinților este insuficient, pentru a susține din punct de vedere educațional și moral un copil supradotat;</p>	<p>-diminuază comunicarea între membrii familiei și contactul fizic dintre aceștia;</p> <p>-se desfășoare mai puține activități de tip outdoor în cadrul familiei;</p> <p>-crearea unui climat familial nefavorabil;</p> <p>-respingerea sau neacceptarea copilului cu cerințe educaționale speciale;</p> <p>-conflicte continue între parteneri, îi pot face pe copiii cu nevoi speciale să se refugieze în mediul online;</p> <p>-lipsa educației părinților și incapacitatea de a oferi sprijin în folosirea tehnologiilor inovative, poate fi un impediment în reușita lor școlară;</p> <p>-venituri scăzute în familie care nu permit achiziționarea tehnologiilor inovative pentru copil;</p> <p>-lipsa afectivității din partea membrilor familiei;</p> <p>-așteptări exagerate ale părinților în privința performanțelor școlare;</p> <p>-un parteneriat și o colaborare slab dezvoltată cu cadrele didactice;</p>
Mediul social	<p>-permite conectarea și interacțiunea virtuală cu alți membri din comunitate;</p> <p>-rezolvarea și completarea unor documente în format online, fără deplasarea la sediul instituțiilor publice din localitate sau din afara ei;</p> <p>-informarea rapidă și aflarea noutăților din comunitate, prin intermediul rețelelor de socializare;</p> <p>-mai ales pentru tinerii cu nevoi speciale favorizează lucrul de acasă, în format online;</p>	<p>-există posibilitatea să intervină fenomenul de cyberbullying;</p> <p>-oboseala se instalează prematur, atât din cauza stării de sănătate, cât și din cauza folosirii îndelungate a tehnologiilor moderne;</p> <p>-incapacitatea de a forma relații sociale pozitive;</p> <p>-stimă de sine scăzută;</p> <p>-lipsa încrederei în propriile forțe;</p> <p>-atitudinea autoritară a părinților față de copil, conduce la incapacitatea acestuia de a se descurca independent și de a se integra în societate [2,p.42,51].</p>

Concluzii

Fiecare individ are dreptul la o educație de înaltă calitate, în mod tradițional, dar și modern, cu ajutorul tehnologiilor inovative, care vor contribui la incluziunea socio-educatională a elevilor cu cerințe educaționale speciale, prin implicarea familiei și a tuturor membrilor comunității din care fac parte aceștia.

Tehnologiile inovative în plan educațional și psihologic trebuie să fie controlate și maximizate doar efectele pozitive asupra elevilor cu cerințe educaționale speciale, pentru a favoriza înregistrarea progresului și a reușitei școlare.

BIBLIOGRAFIE

1. CEOBANU, Ciprian, *Învățarea în mediul virtual-Ghid de utilizare a calculatorului în educație*. Iași: Polirom, 2016, pp. 143,150. ISBN 978-973-46-5827-2.
- 2.CEOBANU, Ciprian, ș. a., *Educația digitală*, Iași: Polirom, 2020, pp. 42, 51. ISBN 978-973-46-8200-3.
- 3.ENĂCHESCU, Constantin.*Tratat de psihologie morală*,ed.a III-a.Iasi:Polirom,2008.pp.58, 79.ISBN 978-973-46-0910-9.
- 4.NICOLA, Ioan, FARCAȘ, Domnica. *Pedagogie generală*.București:Editura didactică și pedagogică,1990.63 p.ISBN 970-30-0944-X.
- 5.KOWALSKI R.,M.,Ph.D;LIMBER S.,P., Ph.D;AGATSTON P.,W., Ph.D. *Cyber Bullying. Bullying in the digital age*.Australia:Blackwell, 2008.25p.ISBN 978-1-4051-5992-0.